

***Thelenella pertuariella* (Nyl.) Vain. Magyarország zuzmóvegetációjában.*)**

Írta: Tímko György (Budapest).

1925 tavaszán egy *Pertusaria leioplacra* emlékeztető zuzmót gyűjtöttem. Részletes mikroszkópiai vizsgálata a következő leírást eredményezte.

A telep szürke, kissé fehéres, matt, zselatin-szerű, vékony, itt-ott repedezett, szemeses kéreg. A szemesék szétszórtnak és sűrűn állók, 0.3–0.4 mm átmérőjűek. Minden szemesében besülyedve egy-egy perithecium foglal helyet. Gonidiuma *Pleurococcus*-féle. A peritheciumok kissé nyomott golyóalakúak, világos falúak, $270 \times 320 \mu$ vöröses-barna, barnás-fekete nyílással. Paraphysisei egyszerűek, igen vékonyak, 1 mikr. Az ascusok megnyúlt orsóalakúak, $17-20 \times 70-90 \mu$, 8 spórásak. Egyik-másik ascus 4–6 spórát tartalmaz. A spórák megnyúlt tojásdadalakúak, szabálytalanul murálisak, keresztben 7–9, hosszában 2–4 osztatúak, hyalinok, $8-14 \times 22-28 \mu$. Hymenium jóddal kezelve világos barnás-sárga.

*) A szerző súlyos betegsége miatt, hivatalos megbízás és meghatalmazás alapján alulírott rendezte e dolgozatot sajtó alá. Az itt tárgyalt zuzmó a M. Nemz. Növénytarának zuzmóherbáriumában található meg.

V. Gyelnik (Budapest).

BIBL. *Thelenella pertusariella* Vain. Lichenogr. Fenn. I. 1921. p. 155; *Verrucaria pertus.* Nyl. Flora. XLVII. 1864. p. 356 et Not. ur Sällsk. Fauna et Flora Fenn. Förhand. VIII. 1866. p. 172; Norrl. Berätt. Torn. Lappm. 1873. p. 343; Hue, Revue de Botan. VI. 1887–88. p. 126; *Microglæna pertus.* Norm. Kgl. Norske Vid.-Selsk. Skrift. V. 1868. p. 366; Arn. Flora LIII. 1870., p. 21, 483; Verh. zool.-bot. Gesellsch. Wien. XXI. 1871. p. 1140, 1142, 1148. Tab. XIV. Fig. 15, XXIII. 1873. p. 506, 508. XXX. 1880. p. 149; Dalla Torre et Sarnth. Flecht. Tirol. 1902. p. 556; Lindau, Flechten. 1913. p. 18.

Juglans regia kérgén *Bacidia Nügelii* és *Arthonia radiata* var. *Swartziana* társaságában Harta mellett egy kis dunai szigeten, Pest vm. alt. cca 100 m. s. m. — 1925. IV. 12. — 4899. szám alatt.

Leírásom egy igen ritka fajhoz, a *Thelenella pertuariellához* vezetett. Észleleteim Nylander, Arnold és Wainio észleleteivel teljesen azonosak s így e ritka zuzmó, mint vegetációnk új képviselője fenntartás nélkül felvehető irodalmunkba.

Ezt a ritka zuzmót eddig csupán Lappföldön *Salix* kérgén (Fellmann, Norrlin) és észak Tirolban *Daphne*, *Rhododendron* és *Sorbus* ágain (Arnold) gyűjtötték. Az első lappföldi leletet Nylander írta le *Verrucaria pertusariella* néven (l. c.). Később Normann a Koerber által 1855-ben felállított *Microglæna* nemzetségbe helyezte (l. c.) Nylander *pertusarielláját*. Arnold észak-tiroli leletei már ez utóbbi néven szerepelnek az irodalomban.

Zahlbruckner (Catalogus Lich. Univ. I. 1922 p. 195.) a *Verrucaria pertusariellát*, *Microglæna pertusariellát* a *Microglæna reducta* Th. Fr. synonymjaként szerepelteti, valószínűleg tévedésből. Wainio, ki a két zuzmó eredetijét vizsgálta, megállapítja, hogy a *pertusariella* *Pleurococcus*-féle (l. c. p. 156.), a *reducta* pedig *Gloeocapsa*-féle (l. c. p. 162.) gonidiumot tartalmaz. Tehát a *M. reducta* és *M. pertusariella* két önálló jó faj. A két zuzmót különben a régibb keletű, Nylander által 1854-ben felállított *Thelenella* nemzetségbe helyezi. E néven határozta meg Wainio, Nylander és Arnold leírásai nyomán a Hartáról származó, hazánk vegetációjában eddig ismeretlen ritka zuzmót.

Timkó György: Zuzmók Turócmegyéből.*)

Margittai Antal tanár 1915 tavaszán Stubnyafürdő, Turóceliget, Turócnádasér, Háj, Turócmeggyes környékén mintegy 60 boríték zuzmót gyűjtött. Gyűjtését határozatlanul a M. Nemzeti Múzeum Növénytani Osztályának ajándékozta. Minthogy Turócvármegyéből alig ismerünk zuzmókat, célszerűnek láttam, **Margittai** ajándékát feldolgozni és az alábbiakban közreadni. A feldolgozott anyag 27 nemzetségen belül 72 fajt és alakot tartalmaz. Ezek andezitről, mészkőről s e két kőzetnem maladékaról, továbbá *Picea excelsa*, *Pinus silvestris*, *Sorbus aucuparia*, *Populus tremula*, *Quercus* törzsekről, korhadó fenyőtuskókról és moháról származnak.

*) A szerzőnek, Timkó Györgynek súlyos betegsége miatt, felesége öngyógyítása felszólítására és hivatalos megbízás alapján sajtó alá rendeztem ezt a dolgozatot. Az itt feldolgozott anyag a Magy. Nemz. Múzeum Növénytani Osztályának zuzmóherbáriumában található.

V. Gyelnik (Budapest).

Georg Timkó: Turócer Flechten.

Anton **Margittai** Mittelschullehrer sammelte im Frühling 1915 in der Umgebung Stubnyafürdő, Turóceliget, Turócnádasér, Háj, Turócmeggyes's, ungefähr 60 Kapseln Flechten. Die unbestimmte Sammlung schenkte er der Botan. Abteilung des Ung. Nat. Museums. Weil man aus dem Komitat Turóc kaum einige Flechten kennt, hielt ich es für zweckmässig **Margittai's** Geschenk aufzuarbeiten und in Folgendem zu veröffentlichen. Das bearbeitete Material enthält 72 Arten und Formen innerhalb 27 Gattungen. Diese stammen von Andesit, Kalk und von zerfallenem Substratum der genannten zwei Steingattungen, weiter von Stämmen der *Picea excelsa*, *Pinus silvestris*, *Sorbus aucuparia*, *Populus tremula*, *Quercus*, von faulenden Nadelholzklötzen und von Moosen.

(Übersetzt von V. Gyelnik)

Verrucaria sphinctrina f. *alocyza* (Arn.) Szat. Ad saxa calcarea pr. Turóceliget, alt. cca 500 m.
Verrucaria nigrescens Pers. Ad saxa calcarea pr. Turóceliget, alt. cca 500 m. et ad lapides calcareos pr. Turócnádasér, alt. cca 500 m.
Verrucaria veronensis Mass. Ad saxa calcarea pr. Háj, alt. cca 500 m.
Endocarpon pusillum Hedw. Ad terram calcaream pr. Turóceliget, alt. cca 500 m.
Chaenotheca trichialis f. *candelaris* (Schaer.) Dall. Torr. et Sarnth. Ad corticem Piceae excelsae in valle „Zsarnovica” pr. Stubnyafürdő, alt. cca 700 m.
Chaenotheca chrysocephala (Scop.) Th. Fr. Ad corticem Pini silvestris pr. Stubnyafürdő, alt. cca 700 m.
Gyalecta jenensis (Batsch.) A. Zahlbr. Ad saxa calcarea pr. Turóceliget, alt. cca 500 m.
Lecidea grisella Flk. ap. Fw. Ad saxa andesitica in monte „Ámonsztirt” pr. Stubnyafürdő, alt. cca 700 m.
Lecidea ocellulata (Schaer.) Th. Fr. Ad saxa andesitica in monte „Ámonsztirt” pr. Stubnyafürdő, alt. cca 700 m.
Lecidea testacea var. *albida* Harm. Ad saxa calcarea pr. Turóceliget, alt. cca 500 m.
Catillaria tricolor (With.) Th. Fr. Ad corticem Sorbi aucupariae pr. Stubnyafürdő, alt. cca 500 m.
Toninia coeruleonigricans (Lightf.) Th. Fr. Ad terram calcaream pr. Turóceliget, alt. cca 500 m.
Rhizocarpon geographicum v. *contiguum* Fr. Ad saxa andesitica in monte „Ámonsztirt” pr. Stubnyafürdő, alt. cca 700 m.
Rhizocarpon viridiatrum (Flk.) Kbr. Ad saxa andesitica in monte „Ámonsztirt” pr. Stubnyafürdő, alt. cca 700 m.
Cladonia rangiferina (L.) Web. Ad saxa andesi-

tica inter muscos in monte „Ámonsztirt” pr. Stubnyafürdő, alt. cca 700 m.
Cladonia bacillaris Nyl. Ad truncum putridum Pini in silva „Dubovói erdő” pr. Stubnyafürdő, alt. cca 600 m.
Cladonia digitata Schaer. Ad truncum putridum in monte „Ámonsztirt” pr. Stubnyafürdő, alt. cca 700 m.
Cladonia digitata f. *brachytes* Ach. Ad corticem Pini silvestris pr. Stubnyafürdő, alt. cca 700 m.
Cladonia pleurota (Flk.) Wain. Ad saxa andesitica in monte „Ámonsztirt” pr. Stubnyafürdő, alt. cca 700 m.
Cladonia furcata var. *racemosa* (Hoffm.) Flk. Ad saxa andesitica inter muscos in monte „Ámonsztirt” pr. Stubnyafürdő, alt. cca 700 m.
Cladonia furcata var. *pinnata* (Flk.) Wain. Ad terram calcaream inter muscos in valle „Zsarnovica” pr. Stubnyafürdő, alt. cca 800 m.
Cladonia palamaea (Ach.) Nyl. Ad saxa andesitica inter muscos in monte „Ámonsztirt” pr. Stubnyafürdő, alt. cca 700 m.
Cladonia rangiformis v. *muricata* (Del.) Arn. Ad terram calcaream pr. Turócnádasér, alt. cca 500 m.
Cladonia cenotea var. *crossota* (Ach.) Nyl. Ad lignum putridum in silva „Dubovói erdő” pr. Stubnyafürdő, alt. cca 600 m.
Cladonia praxidata var. *neglecta* (Flk.) Mass. Ad terram calcaream pr. Turócnádasér, alt. cca 500 m.
Cladonia chlorophaea (Flk.) Spreng. Ad terram humosam pr. Stubnyafürdő, alt. cca 500 m.
Cladonia fimbriata f. *minor* (Hag.) Wain. Ad terram calcaream inter muscos pr. Háj, alt. cca 500 m.
Cladonia fimbriata f. *subulata* (L.) Wain. Ad

- truncum putridum Salicis in silva „Dubovói erdő” pr. Stubnyafüredő, alt. cca 600 m.
- Cladonia fimbriata* var. *coniocraea* (Flk.) Wain. Ad truncum putridum in monte „Ámonszi” pr. Stubnyafüredő, alt. cca 700 m. et pr. Háj, alt. cca 500 m.
- Cladonia fimbriata* f. *truncata* (Flk.) Wain. Ad terram humosam pr. Stubnyafüredő, alt. cca 500 m.
- Cladonia fimbriata* var. *ochrochlora* (Flk.) Wain. Ad terram humosam inter muscos in monte „Ámonszi” pr. Stubnyafüredő, alt. cca 700 m.
- Collema pulposum* (Bernh. ap. Schrad.) Ach. Ad terram calcaream pr. Háj, alt. cca 500 m.
- Leptogium lichenoides* f. *fimbriatum* (Ach.) A. Zahlbr. Ad saxa andesitica muscosa in monte „Ámonszi” pr. Stubnyafüredő, alt. cca 700 m.
- Placynthium nigrum* (Huds.) S. Gray. Ad saxa calcarea pr. Háj, alt. cca 500 m.
- Lobaria pulmonaria* f. *sorediata* (Schaer.) A. Zahlbr. Ad truncum Fagi in valle „Zsarnovica” pr. Stubnyafüredő, alt. cca 700 m.
- Solorina saccata* (L.) Ach. Ad terram calcaream muscosam pr. Túröliget, alt. cca 500 m.
- Peltigera canina* f. *spongiosa* Tuck. Ad terram in pratis montanis pr. Stubnyafüredő, alt. cca 500 m.
- Peltigera praetextata* (Flk.) Wain. Ad truncum putridum in silva „Dubovói erdő” pr. Stubnyafüredő, alt. cca 600 m.
- Peltigera polydactyla* (Neck.) Hoffm. Ad corticem Piceae excelsae pr. Túröliget, alt. cca 500 m.
- Pertusaria globulifera* (Turn.) Nyl. Ad corticem Piceae excelsae pr. Stubnyafüredő, alt. cca 500 m.
- Pertusaria lactea* (L.) Nyl. Ad saxa andesitica in monte „Ámonszi” pr. Stubnyafüredő, alt. cca 700 m.
- Lecanora contorta* (Hoffm.) Stnr. Ad saxa calcarea pr. Túröliget, alt. cca 500 m. et lapides calcareos pr. Túröliget, alt. cca 500 m.
- Lecanora contorta* var. *Hoffmanni* (Ach.) Stnr. Ad saxa andesitica in monte „Ámonszi” pr. Stubnyafüredő, alt. cca 700 m.
- Lecanora subfusca* var. *rugosa* (Pers.) Nyl. Ad corticem Populi tremulae pr. Stubnyafüredő, alt. cca 500 m.
- Parmelia physodes* f. *labrosa* Ach. Ad corticem Piceae excelsae pr. Stubnyafüredő, alt. cca 500 m., ad ramulos P. e. in silva „Dubovói erdő”, alt. cca 600 m. et ad lignum putridum pr. Túröliget, alt. cca 500 m.
- Parmelia furfuracea* f. *scobicina* Ach. Ad corticem Piceae excelsae pr. Stubnyafüredő, alt. cca 500 m.
- Parmelia conspersa* (Ehrh.) Ach. Ad saxa andesitica pr. Stubnyafüredő, alt. cca 500 m.
- Parmelia conspersa* f. *isidiata* Anzi. Ad saxa andesitica pr. Stubnyafüredő, alt. cca 500 m.
- Parmelia conspersa* var. *hypochlora* Nyl. Ad saxa andesitica in monte „Ámonszi” pr. Stubnyafüredő, alt. cca 500 m.
- Parmelia isidiotyla* Nyl. Ad saxa andesitica pr. Stubnyafüredő, alt. cca 500 m.
- Parmelia scorteae* Ach. Ad saxa andesitica pr. Stubnyafüredő, alt. cca 500 m.
- Parmelia saxatilis* f. *furfuracea* Schaer. Ad saxa andesitica pr. Stubnyafüredő, alt. cca 500 m.
- Parmelia sulcata* Tayl. Ad corticem Quercus in silva „Dubovói erdő” pr. Stubnyafüredő, alt. cca 500 m.
- Parmelia sulcata* var. *contortoides* A. Zahlbr. Ad saxa andesitica pr. Stubnyafüredő.
- Parmelia caperata* f. *sorediosa* (Malbr.) Ad corticem Piceae excelsae pr. Stubnyafüredő, alt. cca 500 m.
- Cetraria islandica* f. *expallida* Norrl. Ad terram calcaream pr. Túröliget, alt. cca 500 m.
- Cetraria islandica* f. *nigrescens* Harm. Ad terram calcaream pr. Túröliget, alt. cca 500 m.
- Evernia prunastri* f. *sorediifera* Ach. Ad corticem Piceae excelsae in silva „Dubovói erdő” pr. Stubnyafüredő, alt. cca 600 m.
- Letharia divaricata* (L.) Hue. Ad corticem Pini in monte „Ámonszi” pr. Stubnyafüredő, alt. cca 700 m.
- Ramalina calicaris* (L.) E. Fr. Ad corticem Piceae excelsae in silva „Dubovói erdő” pr. Stubnyafüredő, alt. cca 600 m.
- Ramalina farinacea* (L.) Ach. Ad corticem Quercus in silva „Dubovói erdő” pr. Stubnyafüredő, alt. cca 600 m.
- Ramalina pollinaria* Ach. Ad saxa andesitica in monte „Ámonszi” pr. Stubnyafüredő, alt. cca 700 m.
- Usnea florida* (L.) Hoffm. Ad corticem Piceae excelsae in silva „Dubovói erdő” pr. Stubnyafüredő, alt. cca 600 m.
- Usnea dasypoga* (Ach.) Nyl. Ad corticem Piceae excelsae in silva „Dubovói erdő” pr. Stubnyafüredő, alt. cca 600 m.
- Protoblastenia rupestris* var. *rufescens* (Lightf.) Ad saxa calcarea pr. Túröliget, alt. cca 500 m.
- Blastenia ferruginea* f. *musciola* Schaer. Ad muscos pr. Túröliget, alt. cca 500 m.
- Caloplaca variabilis* (Pers.) Th. Fr. Ad saxa calcarea pr. Túröliget, alt. cca 500 m.
- Caloplaca lobulata* (Smrft.) Oliv. Ad saxa andesitica in monte „Ámonszi” pr. Stubnyafüredő, alt. cca 700 m.
- Physcia obscura* f. *chloantha* (Ach.) Schaer. Ad corticem Sorbi aucupariae pr. Stubnyafüredő, alt. cca 500 m.
- Physcia lithotea* f. *typica* Lynge. Ad saxa andesitica pr. Stubnyafüredő, alt. cca 500 m.
- Physcia tremulicola* Nyl. Ad corticem Sorbi aucupariae pr. Stubnyafüredő, alt. cca 500 m.
- Physcia caesia* (Hoffm.) Nyl. Ad saxa andesitica pr. Stubnyafüredő, alt. cca 500 m.

Előadatott a Kir. Magy. Természettudományi Társulat Növénytan szakosztályának 1926 október hó 14-én tartott 294. ülésén.